

Од 3,5 милијарди евра колико је ЕУ донирала Србији од 2000. године, више од половине вратило се тамо одакле је дошло, преко разних европских експерата, каже економиста Горан Николић

КОГА СМАТРАТЕ НАЈВЕЋИМ ДОНАТОРИМА СРБИЈЕ ОД 2000. ГОДИНЕ?

Русија	47%
ЕУ	28%
Кина	18%
Јапан	18%
Норвешка	11%

КО СУ ЗАИСТА НАЈВЕЋИ ДОНАТОРИ СРБИЈЕ ОД 2000. ГОДИНЕ? (у еврима)

ЕУ и земље чланице	3,6 млрд.	73,62%
ЕУ (ИПА + Програми ЕУ + Вишекорисничка ИПА)	2,5 млрд.	50,77%
САД	643,2 мил.	13,25%
Немачка	323,5 мил.	6,67%
Шведска	191,2 мил.	3,94%
Италија	187,7 мил.	3,87%
Норвешка	156,3 мил.	3,22%
Швајцарска	152 мил.	2,72%
БСНО*	105,3 мил.	2,17%
Јапан	101,3 мил.	2,09%

Грађани немају јасну слику о томе ко су највећи донатори Србије у последњих 13 година. Иако званични подаци говоре да су, од 2000. до краја прошле године, Европска унија и њене државе чланице са више од 3,5 милијарди евра донираних средстава највећи дародавци, грађани ипак тако не мисле. Према јунском истраживању јавног мишљења Канцеларије за европске интеграције, чак 47 одсто њих сматра да је Русија дала највећу бесповратну помоћ, док Унију као највећег донатора види само 28 процената.

Извор: Канцеларија за европске интеграције

*Механизам Европске комисије за ургентну помоћ у ванредним ситуацијама

Ни у ранијим истраживањима грађани нису тачно одговарали на питање одакле стиже највећа бесповратна помоћ. Тако је, рецимо, у лето 2011, 45 одсто грађана на прво место ставило Јапан, на другом месту била је (опет нетачно) Русија, а ЕУ – на трећем. Узимајући у обзир стварне донације, Јапан је, заправо, тада био тек на седмом месту међу највећим донаторима, учествујући у укупној помоћи са нешто више од два процента, што је представљало чак 140 пута мање од европске помоћи, која је и тада била убедљиво највећа.

Овакве омашке грађана посматрачи су објашњавали, с једне стране, тиме да су аутобуси из Јапана којима се возимо врло видљиви, а с друге, да помоћ из ЕУ, иако највећа, није довољно промовисана.

Као што је то био случај и пре три године, и сада се указује на више могућих разлога због којих грађани ни приближно тачно не знају одакле нам упућују највећу материјалну подршку.

На питање зашто грађани толико греше, Ђорђе Вуковић из ЦЕСИД-а прво подсећа на анекдоту у вези са Хегелом – када му је студент скренуо пажњу да чињенице не одговарају тврдњи, Хегел је одговорио „утолико горе по чињенице”. „Овакви резултати истраживања напосто показују да људи у Србији желе да је истина оно што они мисле да би им највише одговарало”, каже он.

Кад је реч о мишљењу грађана да из Русије стиже највећа помоћ – а она, међутим, није ни на списку десет највећих донатора – Вуковић каже да људи напосто желе да верују да је то тако, јер се та земља „овде воли и људи са њом поистовећују”.

Мада није сигуран у количину бесповратне помоћи коју су нам Руси пружили у претходним годинама, сигуран је да се то тешко може поредити са обимом донација које су издвајале неке друге земље, попут оних из ЕУ, затим, Норвешке и Швајцарске, али и САД и Канаде.

У вези са европском помоћи каже да је проблем што постоје неке перцепције које нису донаторске, већ политичке и односе се на осећај пријатељства и непријатељства према некоме. „Те перцепције су, пре свега, сведене на рат у бившој Југославији и одређују став према појединим донаторима. Можете ви дати колико год хоћете новца, ако вас јавност доживљава као неког ко је крив за одвајање Косова или за неки систем двоструких стандарда на простору бивше Југославије, онда се то не види или људи неће то да виде”, каже наш саговорник, уверен, кад се уђе у колотечину и нешто дефинише кроз систем предрасуда, да је онда много лакше оспоравати чињенице него тај систем. Стога, упитани кога виде као највећу претњу и ко ствара највеће проблеме у међународној заједници грађани најчешће указују управо на те наше донаторе.

Ни економиста Горан Николић из Института за европске студије, није изненађен резултатима испитивања поменутог јавног мњења. Он, иначе, сматра да се често манипулише величином донација, које су, како каже, врло скромне, јер „само у једној години више стигне од дознака него што је у последњих десет година стигло од

донација”.

Тачно је да су ЕУ и државе чланице прве три године после октобарских промена давале нашој земљи веће донације, али касније је годишњи просек био испод 200 милиона евра, кроз ИПА фондове, „што је симболички”.

„И од тог новца који је стизао из ЕУ, вероватно се више од половине враћало тамо одакле је дошло, преко разних европских експерата који су овде радили. Од онога што је остајало, до обичних грађана, посредством буџета, стизала је једва петина тог новца, док су остатак, путем разних пројеката, користила разна правна лица”, каже Николић и додаје да „суштински, обичан човек од тога никакве вајде није имао”.

С тим у вези, он мисли да је индикативан пример Украјине, која је од стране САД добила пет милијарди долара од 1992. до данас. Тај новац је, како истиче, заправо, добила елита да промовише антируске идеје, да организује семинаре на којима ће се причати о опасности од Русије.

Иза широко распрострањеног уверења о великој бесповратној помоћи Русије нашој земљи, он, такође, верује да стоји „љубав грађана према тој земљи, која је онтолошка и не доводи се у питање”.

Биљана Чпајак

(Политика)